

Nyhetsbrev • Marint centrum • Simrishamn • okt 2016

Under ytan

MARINT
CENTRUM
Där havet är en tillgång

Lunds universitet vill etablera östersjöforskning på Marint centrum

Under det gångna året har Marint centrum's rådgivande grupp, bestående av personer från akademi, näringsliv, Region Skåne och Kommunförbundet Skåne, arbetat med en strategi för att utveckla Marint centrum vidare. Kärnan i planen är en tvärvetenskaplig forskningsmiljö under ledning av Centrum för miljö- och klimatforskning (CEC) vid Lunds universitet. Forskningen kommer att ta sin utgångspunkt i Hanöbukten och ska ta sig an såväl miljöproblematiken som samhällsutmaningar kopplade till havet.

Det finns idag ingen verksamhet i södra Sverige där högkvalitativ forskning och högre utbildning inom marina frågor i allmänhet och Östersjön i synnerhet möter näringsliv och samhälle. Därtill, som den statliga Hanöbuktsutredningen visade för några år sedan, saknas mycket kunskap om ekosystemet i Hanöbukten. Forskningsmiljön på Marint centrum kan bidra till att fylla många av dessa kunskapsluckor. En annan central aspekt kommer att handla om hur vi värderar havets ekosystem samhällsekonomiskt och hur vi nyttjar och fördelar havets resurser på ett hållbart sätt. Dessa frågor har en naturlig

hemvist i Simrishamn, som är en av Sveriges största fiskehamnar, men har relevans runt hela Östersjön.

Genom att inte enbart fokusera på havet, utan inkludera allt vatten och även samhället runt Hanöbukten, skapas förutsättningar för en lång rad forskningsområden vid sidan av de renodlat marina. Det tvärvetenskapliga angreppssättet skapar nya möjligheter att binda ihop miljöperspektivet med ekonomi, utveckling och samhällsnytta som är unikt i det marina sammanhanget.

Forts. sid 2

Generaldirektör på besök

I början av oktober besökte Havs- och vattenmyndighetens (HaV) nytillträdde generaldirektör Jakob Granit Marint centrum. Lunds universitet och Simrishamns kommun presenterade de gemensamma planerna på en forskningsmiljö på Marint centrum (se tidigare artikel). Generaldirektören uttryckte ett starkt stöd för en forskningsinriktning med

bas i ekosystemansatsen, som kan generera kunskap om hur vi på bästa sätt ska bevara, nyttja och fördela havets naturresurser, kunskap som idag till stor del saknas, inte minst vad gäller fisk och fiske. Kommunen och myndigheten kommer att diskutera vidare potentiella samarbetsmöjligheter mellan Marint centrum, Lunds universitet och HaV.

Forts. sid 2

Politiker och forskare på sillfartyget Courage.

Dubbelt upp med riksdagen

Sid 3

Hemmahamnen utvecklas vidare

Sid 3

Näringslivet och konsten i symbios för havsmiljön

Sid 4

Havsaktiviteter på Sillens dag

Sid 4

Dags för fiskekonferens igen

Sid 5

Havsförvaltning på lokal nivå

Sid 5

Henrik Smith, föreståndare för CEC, och Karl-Erik Olsson, Simrishamns kommunalråd, undertecknar avsiktsförklaringen.

Representanter för Lunds universitet och Simrishamns kommun tillsammans med delar av Marint centrum's rådgivande grupp.

Lunds universitet vill etablera ... forts.

Målet är att den nya kunskap som kommer att genereras i forskningsmiljön ska komma till användning i samhällets arbete med hav och vatten, nationellt såväl som internationellt.

För några veckor sedan togs det första steget mot ett förverkligande av förslaget, då Lunds universitet och Simrishamns kommun undertecknade en avsiktsförklaring om satsningen. Planen är att under 2017-2020 utveckla en aktiv forskningsmiljö genom att tillsätta åtta doktorandjänster och etablera ett labb för analysarbete och förvaring av insamlade material. Verksamheten ska överses av en forskare i professorsnivå som föreslås dela sin tid mellan Lund och Simrishamn, medan doktoranderna kommer att ha sin bas och utföra forskningen på Marint centrum. Doktoranderna kommer att antas till CEC:s forskningsutbildning i miljövetenskap, men ska handledas av forskare inom olika ämnesområden för att säkerställa att projekten blir tvärvetenskapliga.

Under det kommande året pågår arbetet med att utreda satsningens detaljer och söka finansiärer som kan möjliggöra genomförande av förslaget. Tidiga kontakter med såväl privata som offentliga aktörer visar att det redan finns ett stort intresse att finansiera satsningen.

Generaldirektör på besök ... forts.

Jakob Granit, Havs- och vattenmyndigheten Foto: Kat Singer

Marint centrum informerade också om det pågående arbetet för att säkra goda förutsättningar för ett livskraftigt, lokalt förankrat fiske och levande hamnar på östersjökusten. Arbetet fokuserar på två aspekter. Den ena är att utveckla marknaden för färsk fisk, vilket bidrar till nya affärsmodeller och ökad lönsamhet för fiskeriföretagen, samtidigt som det minskar trycket på bestånden. Den andra handlar om fördelningen av fiskekvoterna och ett säkerställande av fortsatt fiske och landningar i Simrishamn och andra östersjöhamnar. Pågående diskussioner och förslag till förändringar av svensk fiskeriförvaltning ger anledning till oro över östersjöfiskets överlevnad. Simrishamns kommun, tillsammans med sina samarbetsorganisationer inom initiativet Östersjöfiske2020, kräver konsekvensanalyser som belyser kommande förslag ur ett helhetsperspektiv och tar hänsyn till både ekologi, ekonomi och samhällsnytta. Generaldirektören visade en stor förståelse för den oro som kommunen framförde angående fiskets utveckling. Det var också tydligt att generaldirektören vill se ett framtida fiske som är såväl ekologiskt, som ekonomiskt hållbart, men som också genererar stor samhällsnytta längs vår svenska kust.

I samband med mötet framförde kommunen även ett förslag om att det inrättas ett nationellt råd för frågor rörande fiskets förvaltning och utveckling. På så vis skulle de båda ansvariga centrala myndigheterna, Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket, få möjlighet att samråda med aktörer med mandat eller intresse i fisket, såsom fiskerinäring och beredningsindustri, kommuner, länsstyrelser, miljöorganisationer, sportfisket etc. Detta skulle öka transparensen och dialogen mellan olika parter och gynna utvecklandet av en brett belyst och väl förankrad svensk fiskeriförvaltning.

Dubbelt upp med riksdagen

I början av oktober besökte en grupp riksdagsledamöter Marint centrum för ett studiebesök. Det var ledamöter från miljö- och jordbruksutskottet, som just nu utvärderar försöket med individuella överförbara fiskerättigheter som 2009 infördes på prov i det pelagiska systemet (fiske efter sill, skarpsill, makrill etc). 2019 ska riksdagen ta ställning till om detta system ska permanentas. Havs- och vattenmyndigheten gjorde på uppdrag av regeringen en utvärdering 2014, men inför beslutet 2019 gör riksdagen nu en egen utvärdering. Utöver det pelagiska systemet, kommer man 2019 att fatta beslut om alla de kvoterade arterna (i Östersjön berörs torsk), för att få en enhetlig förvaltning.

Studiebesök på Skillinge Fisk-Impex.

Riksdagsledamöterna kom till Simrishamn för att få information om hur systemet fungerar i praktiken och vilka effekter det har fått på bl. a. förvaltningen av fiskbestånden, fiskerinäringen, de berörda kustregionerna och frågan om generationsväxling. Vid besöket presenterades de lärdomar som dragits i Skåne och i Blekinge, av såväl kommuner och länsstyrelserna som fiskare och beredningsindustri från de båda länen. Det samlade budskapet som utredningen fick med sig handlade om vikten av att utforma förvaltningssystem som säkrar den framtida tillgången till Sveriges fiskekvoter för den del av fiskerinäringen som verkar i Östersjöns hamnar. Det faktum att en allt större andel av Östersjöns pelagiska kvoter (idag > 70%) ägs av fartyg som är så stora att de inte kan landa i svenska östersjöhamnar oroar. System som ytterligare gynnar ägarkoncentration på bekostnad av det lokala fisket i Östersjön måste undvikas och möjligheter för nyrekrytering och generationsväxling inom fiskarkåren säkras.

Kort efter studiebesöket i Simrishamn arrangeras den 26 oktober ett seminarium i riksdagen, då Simrishamns kommun är inbjuden att berätta om det kommunala perspektivet på svenskt fiske. Seminariet är ett initiativ av ledamoten i näringsutskottet Per-Arne Håkansson (S), som har följt kommunens arbete med fisket under en tid. Inbjudan till riksdagen visar på en insikt i riksdagen om att problemen inte svenskt fiske inte kan få en långsiktig lösning utan att ta hänsyn till det lokala perspektivet och den samhällsnytta som fisket genererar längs våra kuster. Förhoppningen är att mötena med riksdagspolitikerna kan leda till en bredare fiskeripolitik än den vi ser idag, att vi får en ökad regionalisering av fiskeripolitiken och en förvaltning som är anpassad till de olika förutsättningarna för fiske på öst- och västkusten.

Hemmahamnen utvecklas vidare

Årets sommarsäsong av Hemmahamnen bjöd på många nyheter, däribland nya fiskare och en ny försäljningshamn – Brantevik. Tre fiskare har under sommaren fiskat torsk, piggvar, skrubba och spotta, som de har sålt direkt från båten vid kaj. Marknadsföringen har skett huvudsakligen via sociala medier och varje dag har det stått människor i hamnen och väntat när båtarna har lagt till. Intresset har varit stort och bemötandet från kunderna mycket positivt. Fiskarna vittnar om att det har varit en rolig upplevelse att möta konsumenterna öga mot öga och kunna bjuda på alltifrån recepttips till en inblick i fiskarens arbete.

Den största kundgruppen har varit sommarboende samt tillresta kommuninvånare och andra skåningar. Även de bofasta Brantevikarna har varit glada över försäljningen och har ofta kommit ner till hamnen för att prata med fiskarna. Många kunder har förhört sig om fisken och miljön, men också om fiskarnas villkor. Det är tydligt att det finns en stor omsorg om miljön i Östersjön, vilket är en bidragande orsak till att så många väljer att handla närfiskat och stötta det lokala fisket. Alla de engagerade fiskarna är överens om att Hemmahamnen skapar möjligheter att utveckla fiskets affärsmodeller och förbättra lönsamheten, något som man tror är helt centralt för att attrahera nya och yngre personer till yrket. Inom kort inleds ett arbete tillsammans med Marint centrum och övriga intressenter inom fiskerinäringen i Simrishamn för att utveckla Hemmahamnen vidare inför nästa sommarsäsong. Försäljningen i Hemmahamnen pågår fortfarande, om än i mindre skala än under sommarhalvåret. För aktuell information om försäljningstider, följ Hemmahamnen på Facebook eller kontakta Marint centrum.

Konstnärer: Maj Ström och Gunilla Mann.

Näringslivet och konsten i symbios för havsmiljön

För andra året i rad har Nordic Sea Winery i Simrishamn genomfört en konstauktion till förmån för havsmiljön i Östersjön. Ekfat som tjänat ut sin roll för lagring av vin, har fått nytt liv genom lokala konstnärers utsmyckning av faten. Nu har alla verken gått under klubban och företaget har skänkt 37 000 kr, jämfört med 24 000 kronor förra året, till Marint centrum för genomförande av aktiviteter och åtgärder såsom som spökgarnsdragning och strandstädning. Marint centrum är glada för förtroendet att få förvalta resultatet även i år. Det sänder en viktig signal när näringslivet engagerar sig i miljön och i lokalsamhället där de är verksamma. Marint centrum arbetar sedan många år med problematiken med marint avfall i olika former. Bidraget möjliggör konkreta punktinsatser med stora lokala effekter, men innebär också att problematiken uppmärksammas och kunskap sprids, vilket kan bidra till att mängden skräp kan minska på lång sikt.

Foto: Joakim Odelberg

Mitt i naturen i Simrishamn

I början av september hade Simrishamn besök av SVT:s Mitt i naturen och dykaren, naturfotografen och programledaren Joakim Odelberg med team, som kom för att spela in ett program om spökgarn. Odelberg har samarbetat med Marint centrum's fiskeexpert Vesa Tschernij tidigare och önskade nu göra en uppföljning om vad som har hänt med spökgarnsproblematiken i Östersjön de senaste åren. Programmet har säsongspremiär den 27 oktober.

Havsaktiviteter på Sillens dag

För första gången arrangerade Naturskolan Österlen och Marint centrum aktiviteter vid Tullhusstranden i Simrishamn under Sillens dag i augusti. Barn och vuxna kunde låna utrustning och med hjälp av vadarstövlar, vattenkikare, håvar och förstoringsglas lära mer om livet under vattenytan. Arrangemanget var mycket populärt och sannolikt har en ny tradition under Sillens dag sett sitt ljus, välkomna nästa år!

Dags för fiskekonferens igen

Konferensen Östersjöfiske 2020, som arrangeras för andra gången, går av stapeln den 17–18 november på Marint centrum. Fjolårets konferens var en framgång då den visade på ett stort engagemang för östersjöfisket. För många var den en ögonöppnare och för fisket bidrog den till att återväcka framtidstron. Detta har under det gångna året manifesterats genom flera nyetableringar och konkreta framtidssatsningar.

Årets konferens kommer att arrangeras under två dagar. Dag ett är en workshop med fiskare, fiskköpare och olika utvecklingsaktörer i huvudrollen. Under den andra dagen fortsätter vi dialogen som inleddes ifjol. Vi kommer att följa upp vad som har hänt sedan sist samt göra djupdykningar i tillgången på fisk, vem som ska äga rätten att fiska i framtiden och hur vi räddar kvar och utvecklar beredningsindustrin längs östersjökusten.

Hållbart fiske är ett gemensamt ansvar. Konferensen riktar sig till alla med ett intresse för fiskets utveckling: fiskare, förädlare, producentorganisationer, kommuner, politiker, myndigheter, departement, miljöorganisationer, livsmedelsaktörer, forskare med flera. Simrishamns kommun bjuder alla konferensdeltagare på en gemensam middag den 17 november på Marint centrum.

Konferens om spökgarn

Den 1 december arrangeras en konferens i Malmö om spökgarnsproblematiken i Östersjön. Den svenske journalisten och dokumentärfilmaren Folke Rydén är moderator för dagen, som engagerar deltagare från Finland, Estland, Polen, Tyskland, Danmark och Sverige. Konferensen arrangeras inom ramarna för projektet MARELITT, som leds av Marint centrum under 2016 till 2019.

Havsförvaltning på lokal nivå

I september arrangerade World Maritime University, Kommunförbundet Skåne och Marint centrum ett seminarium med rubriken "Community based management – exempel på kust- och havsplanering i Kanada och Skåne." Dagen fokuserade på metoden "community based management", som handlar om att inkludera alla sektorer (offentlig, privat och akademi) vid planering, forskning, utveckling och förvaltning av havsmiljön. Bland annat deltog gästföreläsare från Kanada, som visade hur denna arbetsmetod varit en stor framgång och ett kostnadseffektivt sätt att förbättra havsmiljön på lokal nivå i Kanada. Dialogen mellan Skåne och Kanada kommer att fortsätta, med ambitionen att dra lärdomar till havsmiljöarbetet i Skåne.

Webbkamera

Nyfiken på vad som sker i Simrishamns hamn? Spana in webbkameran som sitter monterad på Marint centrum. >>